INTERVIU // Victoria Cujba, șefa Inspectoratului Control Financiar de Stat: „Fără control financiar eficient, nu poate exista încredere în administrația publică”

Interviu cu Victoria CUJBA, Șefa Inspectoratului Control Financiar de Stat despre misiunea instituției, echipa și profesioniștii în domeniul controlului financiar, despre provocări și oportunități, despre motivare și determinare, despre aspectele mai puțin cunoscute ale unei autorități foarte importante în arhitectura guvernamentală.

Doamna Victoria Cujba, cum ați descrie Inspectoratul Control Financiar de Stat ca să fie pe înțelesul tuturor activitatea acestuia?

Victoria Cujba: În limbaj birocratic, Inspectoratul este o autoritate administrativă din subordinea Ministerului Finanțelor, care efectuează controlul privind utilizarea conform cadrului normativ a mijloacelor financiare și patrimoniului public, asistenței externe, fondurilor europene.

Într-un limbaj mai simplu, aș putea spune că Inspectoratul, în principiu, este o echipă de funcționari publici dedicați, care au o responsabilitate majoră de a controla peste 3800 de autorități, instituții publice, entități de antreprenoriat, cât de corect, rațional, prudent, econom, oportun și în corespundere cu reglementările normative cheltuie banii publici, banii din proiectele de asistență externă, din fondurile europene și cât de eficient administrează patrimoniul public. Iar când spun banii publici, patrimoniul public în sens larg, am în vedere că aceste bunuri sunt indirect ale cetățenilor, ale oamenilor/contribuabililor, care participă la formarea bunurilor publice prin impozite, prin muncă. Aceasta înseamnă că, prin ochii inspectorilor financiari, cetățenii pot urmări să nu fie delapidate/irosite bunurile publice, să nu fie prejudiciate interesele financiare publice în favoarea celor de grup sau personale.

Recent Inspectoratul a mai primit o competență nouă ce ține de coordonarea antifraudă. Câteva detalii despre acest nou compartiment?

Victoria Cujba: La 7 mai curent Guvernul a aprobat crearea Sistemului ațional Antifraudă, care va consolida cooperarea instituțiilor responsabile în cazurile de

suspiciuni sau nereguli legate de utilizarea fondurilor publice, europene și externe, întru protejarea intereselor financiare ale statului, ale finanțatorilor externi și, nemijlocit, ale Uniunii Europene. Iar Inspectoratului Control Financiar de Stat îi revine un rol crucial în calitate de Unitate Antifraudă și punct de contact pentru colaborarea cu Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF). La moment, o echipă dedicată a Inspectoratului lucrează de comun cu responsabilii din cadrul Ministerului Finanțelor și Cancelariei de Stat la proiectul Programului Național Antifraudă, care va fi în termeni proximi consultat și coordonat cu toate părțile interesate.

Ce alte aspecte ați scoate în evidență din activitatea inspectorilor?

Victoria Cujba: Inspectorii financiari sunt cei, care au acces liber în încăperile, depozitele, spațiile entităților supuse inspectării, la sistemul de evidență contabilă și înregistrările financiare, cei care au dreptul de a solicita conducătorilor inventarierea patrimoniului, a solicita documente și informații necesare pentru efectuarea inspectării etc. Totodată, inspectorii financiari au responsabilități enorme de a fi vigilenți și a semnala eventuale cazuri și suspiciuni de fraudă, delapidări, prejudicii, cheltuieli neîntemeiate, lipsuri, utilizare irațională și neconformă a banilor și bunurilor publice.

Ca să fie pe înțeles presiunea de pe umerii inspectorilor financiari, imaginați-vă dosare cu mii de file și volum de miliarde de lei mijloace financiare inspectate. Și inspectările trebuie să fie realizate în termeni constrânși și corect. Pe de altă parte, trebuie de luat în calcul că materialele de lucru ale inspectorilor pot fi ridicate/contrapuse/verificate repetat și suplimentar, și peste mulți ani de zile, în cadrul unor dosare/procese ale organelor de drept.

Care sunt entitățile din vizorul Inspectoratului?

Victoria Cujba: Precum am menționat, din aria de acoperire a Inspectoratului fac parte circa 3800 entități: autorități publice centrale și locale de toate nivelurile - ministere și agenții; primării și consilii raionale; instituții publice naționale și teritoriale, de învățământ, sănătate, protecție socială, cultură, sport etc, întreprinderi de stat și societăți pe acțiuni, în cadrul cărora statul deține cel puțin 25%, întreprinderi municipale; Zone Economice Libere etc.

Suplimentar, pe lângă entitățile menționate mai sus, pot fi efectuate inspectări financiare la entități participante în cadrul parteneriatelor publice-private; persoane juridice și fizice care beneficiază/valorifică fonduri de asistență externă, fonduri europene; organizații neguvernamentale care beneficiază de mijloace publice naționale. Iar în cazul unor inspectări, așa numite de conformitate, se desfășoară controale „în oglindă”, paralele și la acele persoane fizice și juridice private, care au avut raporturi financiare/prestări de servicii/livrare de mărfuri cu entitatea publică

supusă inspectării, confruntându-se datele/documentele primare.

Cum are loc selectarea instituției la care se inițiază controlul financiar?

Victoria Cujba: Vreau să evidențiez că, la preluarea mandatului de conducător al Inspectoratului, doamna Ministră a Finanțelor a dispus să atrag atenție sporită la planificarea inspectărilor financiare în baza evaluării riscurilor.

Pentru noi este foarte important ca în procesul de planificare și selectare a entităților pentru autorizarea inspectărilor, să respectăm anumite principii, iar aceste principii să fie cunoscute de toți, pentru a asigura predictibilitate, imparțialitate, corectitudine în raport cu toate entitățile pasibile inspectării.

Astfel, echipa Inspectoratului evaluează preliminar diverse aspecte ale activităților financiare și a riscurilor, cum ar fi, spre exemplu: neacumularea veniturilor aprobate; ponderea excesivă a premiilor, sporurilor și suplimentelor față de salariul de bază; volumul mijloacelor financiare gestionate; perioada nesupusă inspectării financiare; abateri aferente realizării procedurilor de achiziție publică; alocarea contrar destinației a mijloacelor financiare ș.a. De asemenea, sunt analizate și luate în considerație riscurile/vulnerabilitățile prezentate în adresa Inspectoratului prin adresările organelor de drept, precum și, după caz, prin petiții, plângeri, denunțuri.

Pentru a maximiza eficiența inspectărilor financiare, tindem să ne concentrăm pe entitățile cu cel mai ridicat nivel de risc și să evităm inspectările financiare inutile, spre exemplu în cazurile când analiza preliminară ne confirmă un risc minor. Sunt sigură că această abordare ar contribui la minimizarea intervențiilor de inspectare spre exemplu, la autoritățile publice locale, care, în mare parte, respectă actele normative și reglementările; ar încuraja alinierea per ansamblu a APL la cerințele actelor normative. În același timp, ar spori utilizarea optimă a resurselor umane și de timp în cadrul realizării activității de inspectare financiară.

Totodată, important de remarcat că Inspectoratul are obligația să desfășoare inspectări financiare complexe sau tematice la solicitarea Prim-ministrului, Ministrului Finanțelor și Curții de Conturi. Respectiv, Inspectoratul intervine prompt în cazurile sensibilizate de autoritățile abilitate.

Care sunt cele mai frecvente iregularități constatate de inspectorii financiari?

Victoria Cujba: Spre exemplu, în domeniul APL: relativ frecvent se întâlnesc iregularități la capitolul gestionarea patrimoniului public: stabilirea eronată a plăților de arendă; chirie; prețurilor normative la vânzarea-cumpărarea terenurilor; bunuri publice utilizate neautorizat; terenuri atribuite în arendă fără organizarea licitației, cu

înstrăinarea ulterioară ca terenuri aferente obiectivelor private; bunuri transmise în locațiune fără licitații publice; nedeterminarea valorii de piață a terenurilor expuse pentru înstrăinare sau arendă; La capitolul achiziții publice (nerespectarea procedurilor; dosare incomplete/lipsa documentației aferente; divizarea achizițiilor prin încheierea contractelor separate, nesolicitarea justificării prețurilor anormal de scăzute). Or, pe fiecare segment sunt particularități, dar și elemente de abateri sistemice.

Dar care ar fi niște situații ieșite din comun?

Victoria Cujba: În cadrul unor inspectări financiare sunt depistate operațiuni și tranzacții evident dubioase, fraude, prejudicii, delapidări, despre care Inspectoratul imediat informează organele de drept competente. Ca exemplu: recepționate și achitate lucrări de reparații, care de fapt n-au fost executate; tabelare fictivă cu însușirea mijloacelor financiare pentru muncă fictivă; procurarea fictivă a unor servicii, inclusiv de consultanță; achiziționarea bunurilor la prețuri exagerate, care depășesc de câteva ori oferta de pe piață; achitarea unor servicii de interes personal (studii ale copiilor, asigurări personale, credite) etc.Ieșit din comun este atunci când persoane cu prerogative publice, responsabile de gestionarea bugetelor, au în paralel afaceri personale/de familie/prin interpuși și efectuează așa tranzacții, despre care imediat avem obligația să informăm instituțiile abilitate, iar materialele inspectorilor financiari devin probe din dosar, despre care suntem restricționați de prevederile legale să le facem publice.

La fel, ieșit din comun este și atunci când inspectorilor li se îngrădește accesul la informații, accesul în încăperi, sunt amenințați, sunt intimidați sau calomniați.

Ce urmează după identificarea abaterilor, cu ce se soldează activitatea inspectorilor?

Victoria Cujba: Urmare a controlului efectuat, se întocmește Raportul privind rezultatele inspectării financiare, care include și partea cu constatări și argumentări ale faptelor stabilite, iar inspectorii poartă răspundere pentru plenitudinea și veridicitatea celor expuse. Materiale inspectărilor cu referințe la prejudiciile identificate sunt remise pentru examinare organelor de drept.

Vreau să subliniez, că rezultatele aferente inspectării le cuantificăm prin prisma valorilor constatate recuperabile (prejudicii, lipsuri, cheltuieli neîntemeiate, venituri ratate, mijloace utilizate contrar destinației etc.); constatate nerecuperabile; sume cu termen de prescripție expirat ș.a. În baza Rapoartelor inspectărilor financiare se înaintează Prescripții privind înlăturarea încălcărilor depistate, care au caracter executoriu.

Ce ați recomanda responsabililor de gestionarea mijloacelor financiare, a patrimoniului public, a resurselor din asistența externă, fonduri europene?

Victoria Cujba: Să nu uite nici pentru o clipă de necesitatea conformării stricte la prevederile normative și să fie întotdeauna conștienți de responsabilitățile enorme, cât și de consecințele unor activități sau practici defectuoase. Bunurile publice trebuie să fie administrate prudent, eficient și rațional, asigurând evidența contabilă conformă, cu acuratețe și precizie.

Cum ați descrie o zi de lucru în cadrul Inspectoratului?

Victoria Cujba: Fiecare zi în cadrul Inspectoratului este și o nouă provocare, și o nouă oportunitate. Provocare fiindcă spectrul de problematici este foarte variat și extins, iar oportunitate – fiindcă aici este o practică inedită de dezvoltare profesională. Specialiștii din cadrul Inspectoratului sunt unii dintre cei mai recunoscuți profesioniști în domeniul financiar.

Spuneți-ne, vă rugăm, care ar fi trei priorități la care ați vrea să atrageți atenția?

Victoria Cujba: Aș prioritiza activitățile (i) de prevenire a situațiilor de gestionare neconformă, neperformantă, nerațională sau frauduloasă a fondurilor publice naționale și ale celor europene; (ii) de informare/instruire/popularizare a reglementărilor în domeniu; (iii) de promovare a vigilenței și responsabilității în procesul de administrare a bunurilor publice.

Ce le-ați spune unor tineri absolvenți pentru a-i determina la o carieră în cadrul Inspectoratului sau ce argumente le-ați prezenta?

Victoria Cujba: La moment suntem la o etapă importantă de recrutare a noilor membri ai echipei Inspectoratului. Am lansat concursul pentru ocuparea a șase funcții publice vacante și vreau să folosesc această ocazie pentru a încuraja tinerii care doresc să-și construiască o carieră frumoasă în administrația publică, cu perspective de promovare, să atragă atenția la această oportunitate, care nu se deschide des. În cadrul Inspectoratului Control Financiar de Stat veți avea privilegiul să munciți într-un mediu profesionist, bazat pe respect reciproc și colaborare. Veți putea acumula experiență de la cei mai apreciați profesioniști în domeniul financiar.

Mai multe informații găsiți pe pagina oficială a ICFS: https://icfs.gov.md/content/icfs-anuntat-concursul-pentru-ocuparea-sase-functii-publice-vacante și pe www.cariere.gov.md (https://cariere.gov.md/ro/job/inspector-principal-directia-nr-3-directia-generala-inspectare-financiara-centru/29082

Ce mesaj ați transmite echipei în calitate de conducătoare a Inspectoratului?

Victoria Cujba: Un mesaj de apreciere și recunoștință pentru munca onestă depusă, pentru profesionalism, pentru corectitudine și imparțialitate, pentru integritate și spiritul de echipă, pe care l-am remarcat în cadrul acestui colectiv dedicat controlului financiar. Vă mulțumesc și succes tuturor în munca de zi cu zi!

Vă mulțumim!

